

C5720 Biochemie

24_Fotosyntéza

Obsah

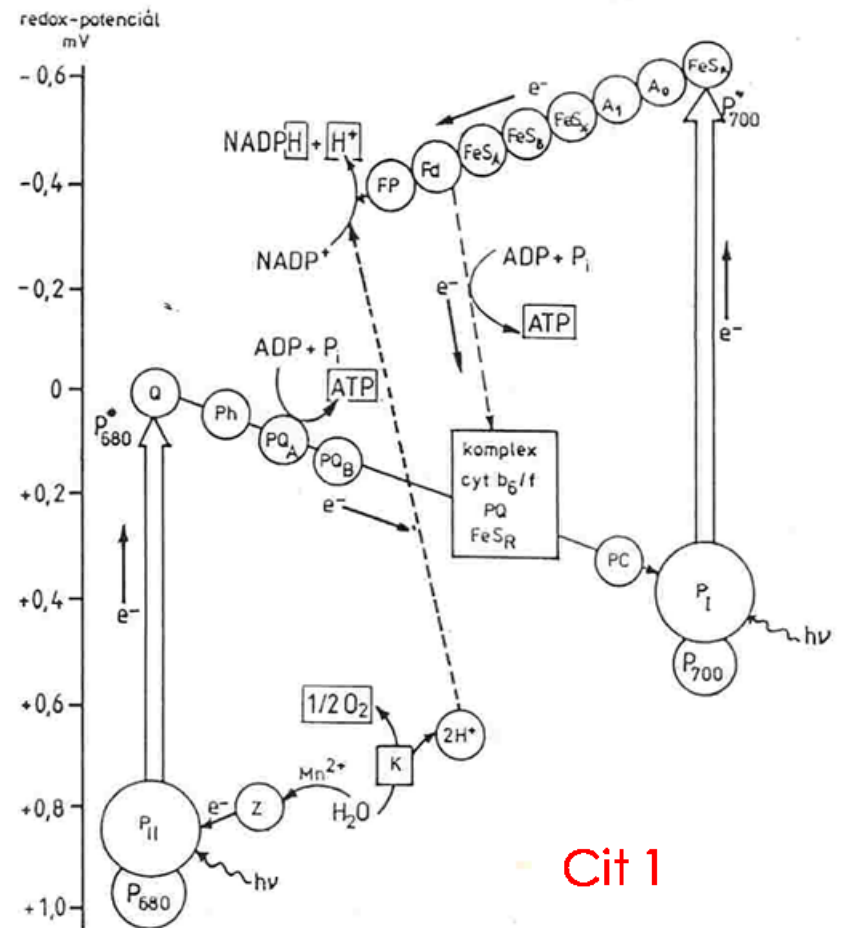
- Fotosyntéza, světelná fáze. Chlorofyly, struktura fotosyntetického centra. Komponenty přenosu elektronů (cytochromy, chinony, plastocyanin, ferredoxin), FS-2, FS-1, mechanismus syntézy ATP. Rovnice světelné fáze a její bilance.
- Temná fáze fotosyntézy (Calvinův cyklus), RUBISCO, mechanismus fixace CO₂.
- Typy fotosyntézujících organismů, další způsoby zachytu světla, chemotrofní asimilace C₁.
- Ekologický a technologický význam fotosyntézy, perspektivy.

Obecně

- Sumárně $6 \text{ CO}_2 + 6 \text{ H}_2\text{O} = \text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6 + 6 \text{ O}_2$
- Endergonický pochod – nelze provést jednoduše
  - Opačný směr – jednoduchý – energie jako teplo
  - Využití energie uvolněné oxidací – složité pochody
- 2 fáze fotosyntézy
  - Světelná – tvorba ATP a NADPH (redukční ekvivalenty) – vyžaduje světelnou (alternativně jinou) energii
  - Temná – fixace a redukce CO_2 – využití ATP a NADPH – alternativní pochody

Světelná fáze

- Světelná fáze
  - Tvorba NADPH a ATP
  - Fotosyntetický elektronový transport – acyklický a cyklický
  - Endergonický směr přenosu elektronů
  - Donorem je voda – vysoká hodnota E^0 štěpicího enzymu
  - Světelná energie přeměněna na změnu E^0 chlorofylu o ca 2x1 V

Světelná fáze

Komponenty fotosyntetického elektronového transportu

Komplexy fotosystémů I a II

- PSII a PSI s reakčními centry
- Primární e^- donory P680 a P700

(tvořeny Chl a), plastochinon

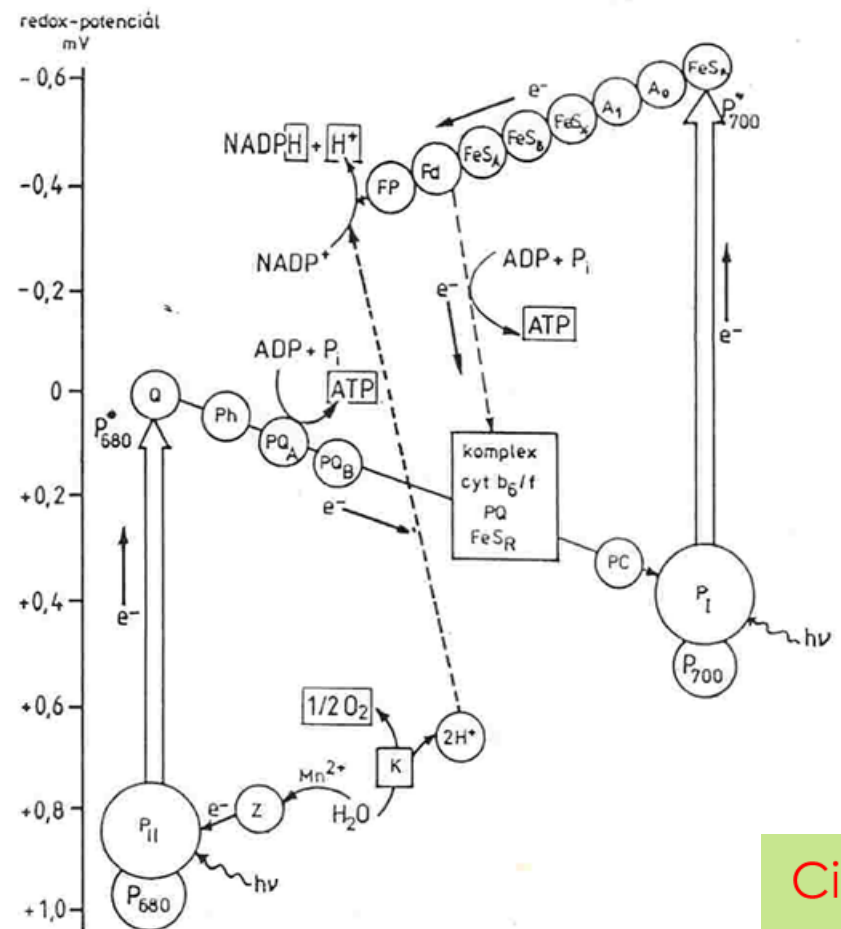
Komplex cyt b_6/f – translokace H^+

Spojovací přenašeče PQ a PC

Centra redukce $NADP^+$

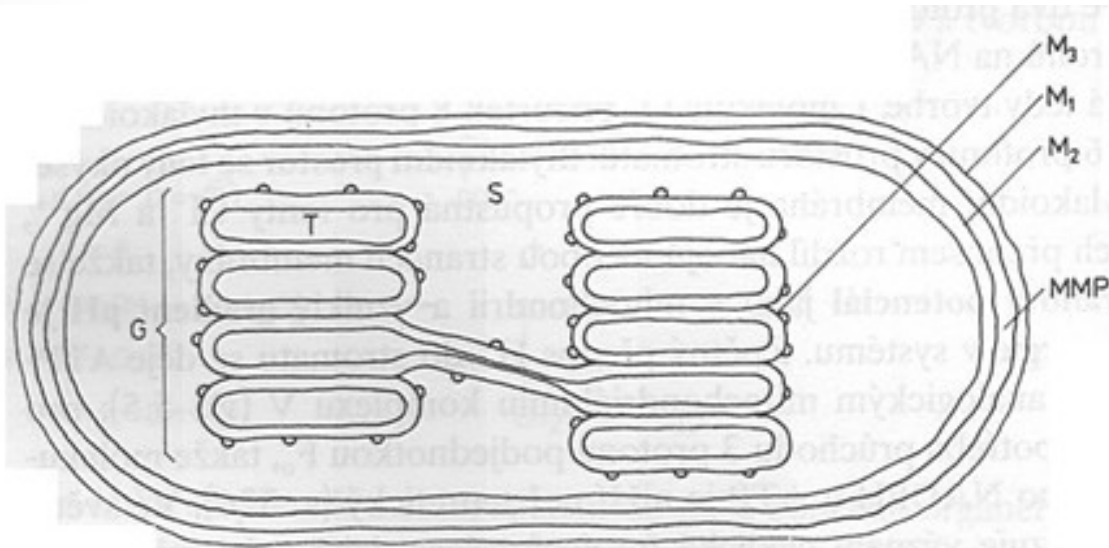
Feredoxin

$NADP^+$ reductasa (FMN)

Cit 1

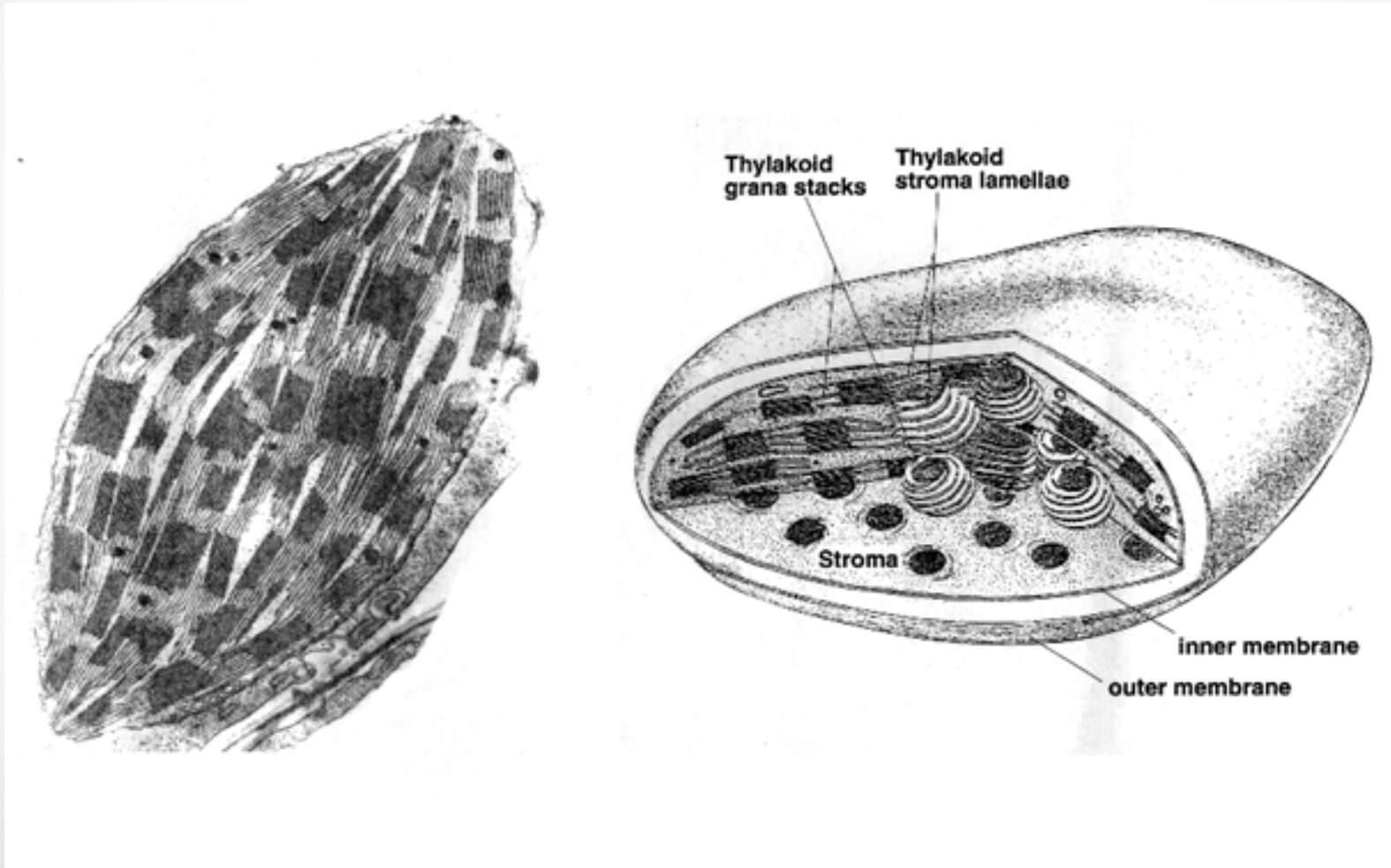
Lokalizace systému přenašečů

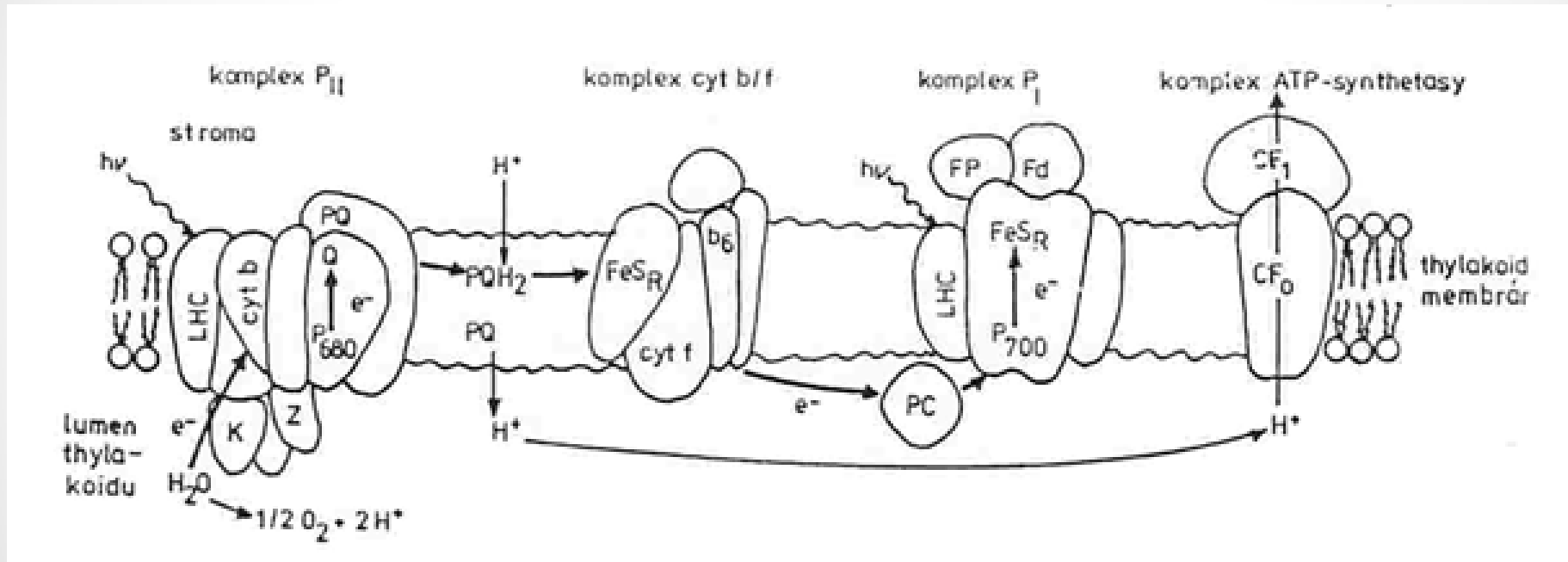
Schematický řez chloroplastem

(M₁ vnější membrána, M₂ vnitřní membrána, M₃ thylakoidní membrána, G grana, S stroma, T thylakoidní prostor, MMP mezimembránový prostor)

Lokalizace systému přenašečů

Struktura fotosyntetického řetězce transportu elektronů

- Translokace protonů
- Syntéza ATP
- Složení – komplexy PSII, cyt b₆f, PSI, navazuje CF₀CF₁ ATP syntetasa

Cit 1

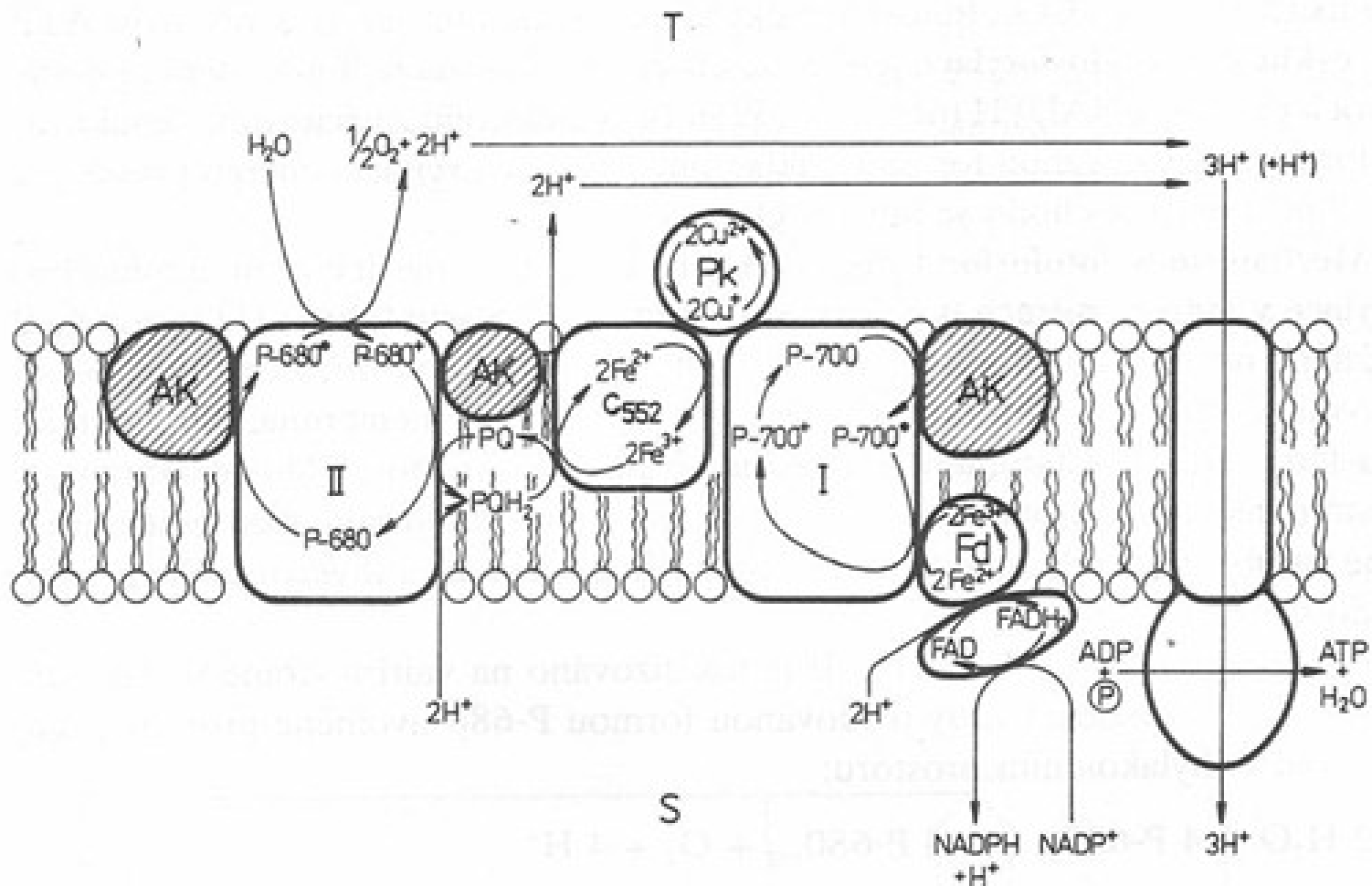

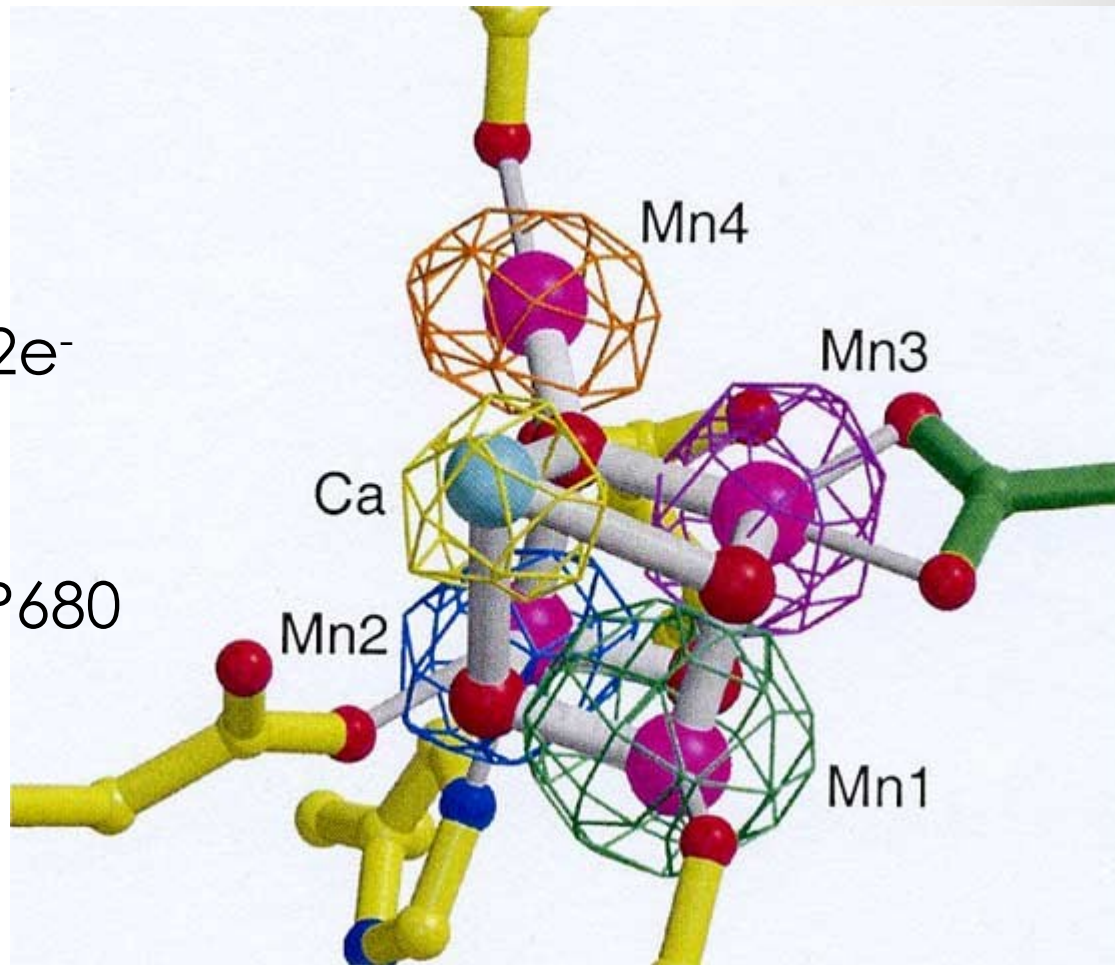

Schéma chemiosmotického mechanismu fotosforylace v thylakoidní membráně (T thylakoidní prostor, S stroma, AK anténové komplexy, I, II odpovídající fotosystémy, Fd ferredoxin, Pk plastocyanin, PQ plastochinon)

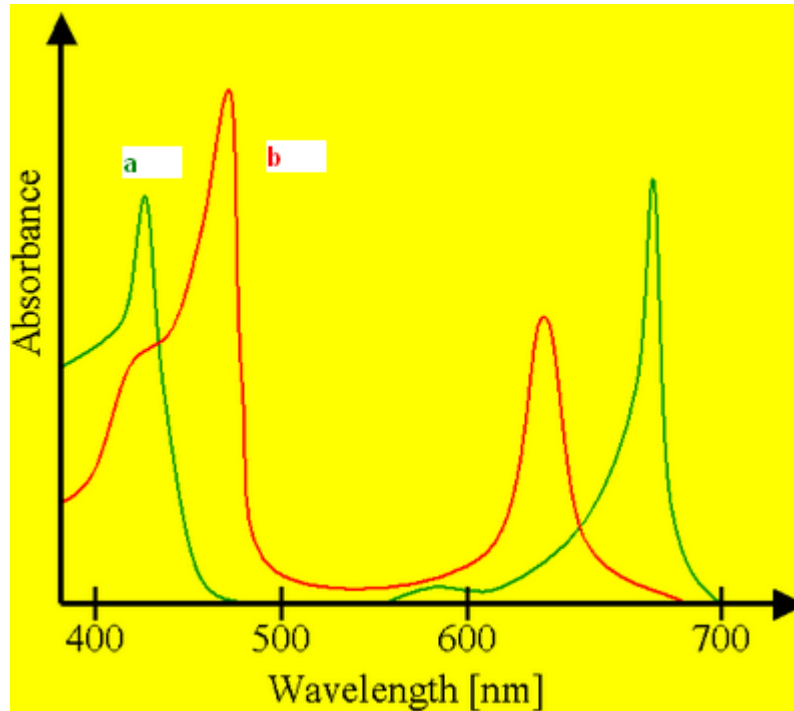
Cit 1

Štěpení vody

- Není to fotolýza
  - Enzym bez světla
- $\text{H}_2\text{O} = \frac{1}{2} \text{O}_2 + 2\text{H}^+ + 2\text{e}^-$
- $E^{0'}$ ca +1 V
- 2e^- do reakčního centra PSII – redukce P680
- Aktivní centrum enzymu

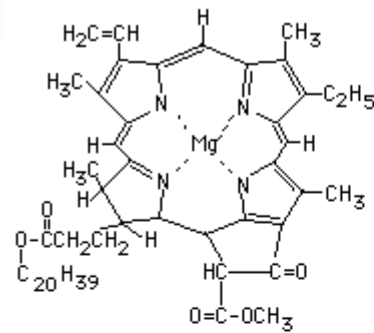

Sběr světla

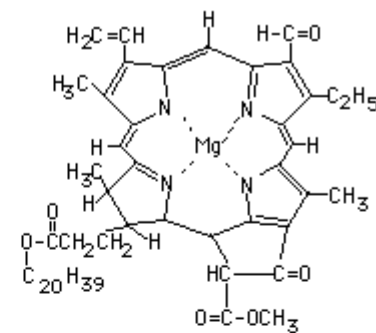

- Absorpční spektra chlorofylů
  - Nepokrývají celou oblast
  - Jediná molekula – malá plocha

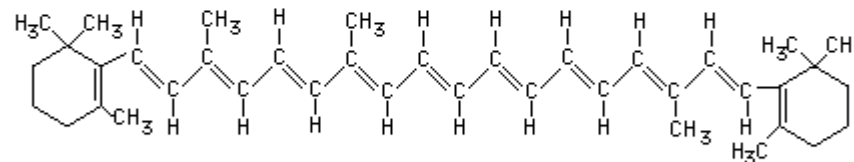
Sběr světla

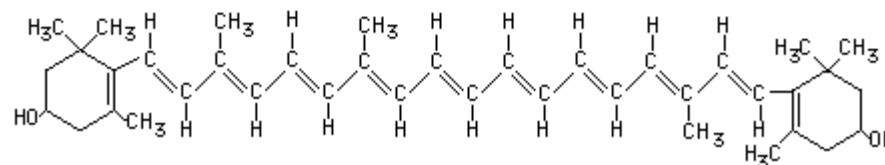
Chlorophyll a

Chlorophyll b

β-Carotene

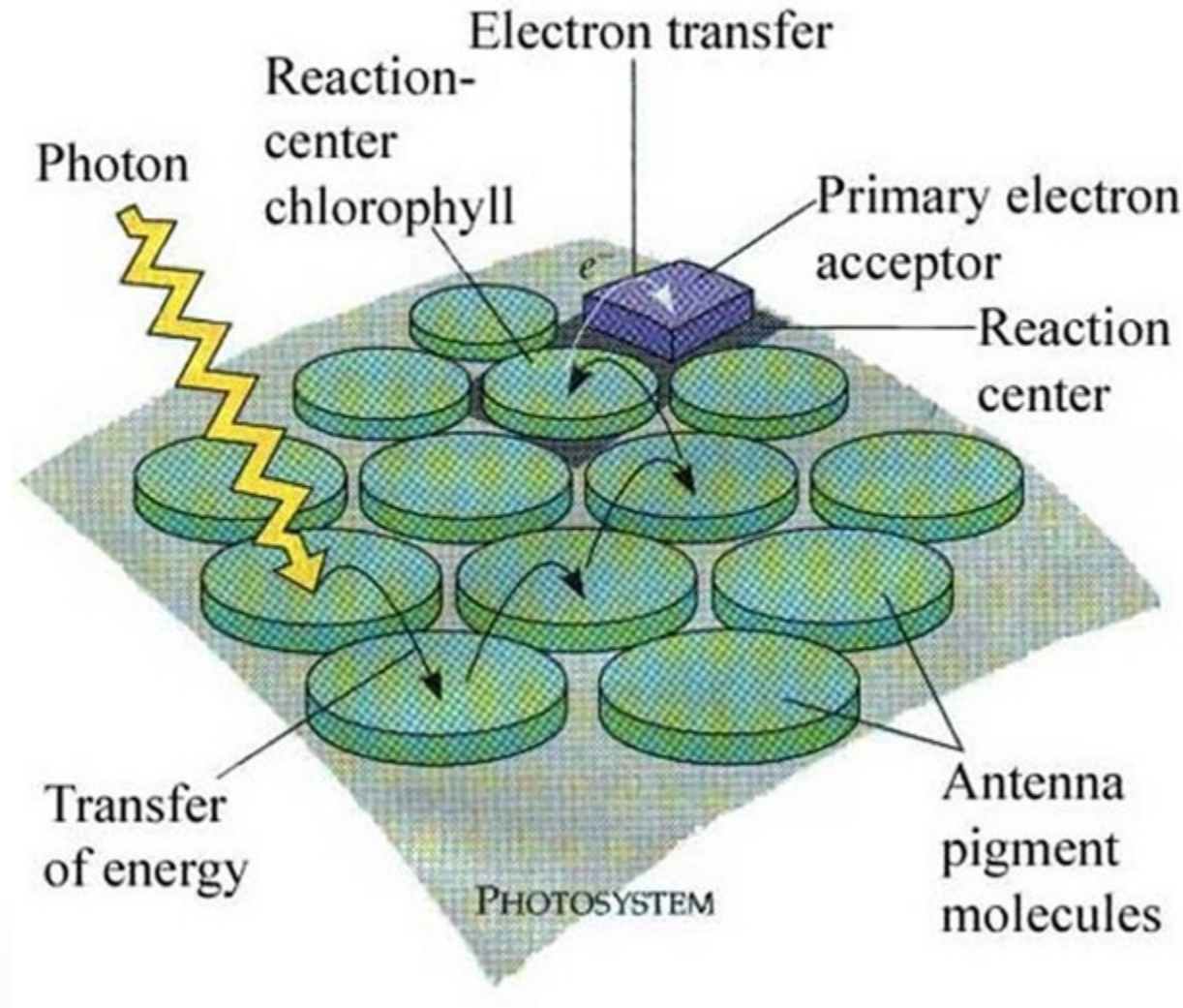

Lutein

- Pigmenty absorbující světlo
  - Pokrývají další oblasti spektra
  - Velké množství – efektivní záchyt

Sběr světla

- Anténní systém
- Organizované pigmenty
- Jednosměrný přenos energie

Sběr světla

Složení fotosystémů I a II

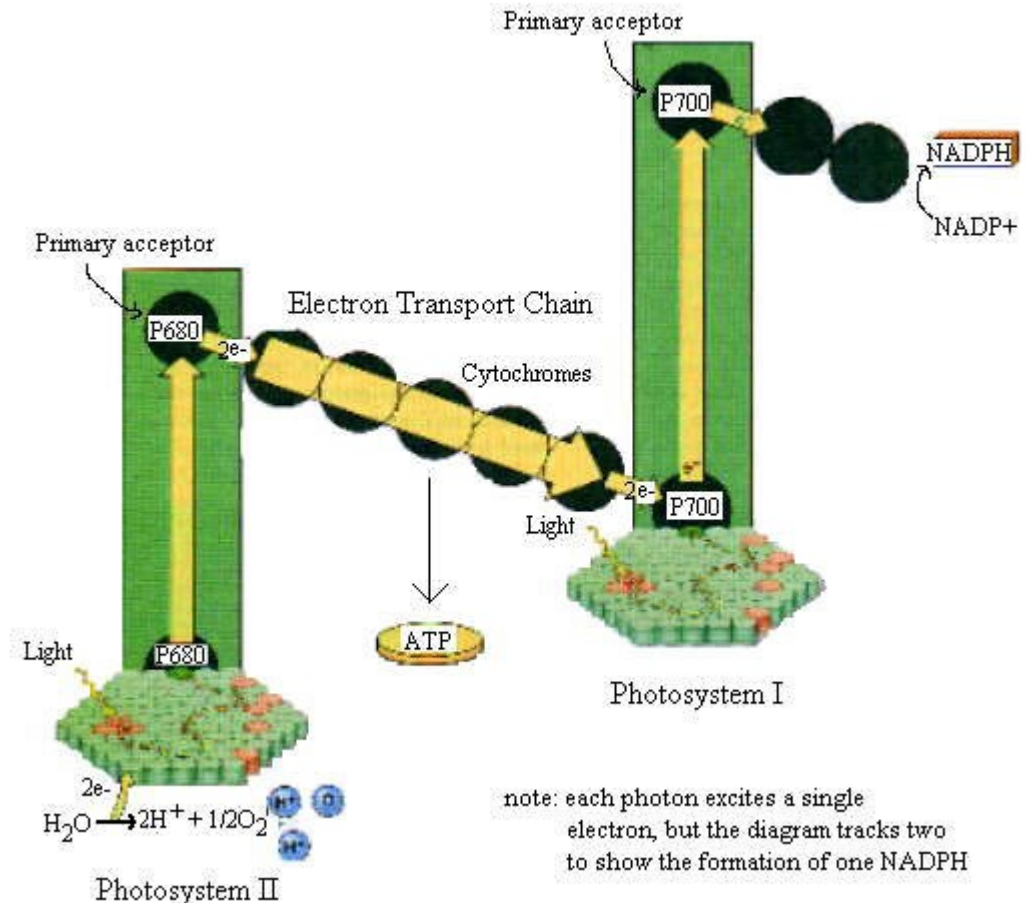
Látka	Přibližný počet molekul
Fotosystém I	
anténové chlorofyly	200
karotenoidy	50
reakční centrum P-700	1
cytochrom c_{552}	1
plastocyanin	1
cytochrom b_{563}	2
ferredoxin	2
ferredoxin-NAD ⁺ -reduktasa	1
Fotosystém II	
anténové chlorofyly	200
karotenoidy	50
reakční centrum P-680	1
plastochinon	4
manganaté ionty	6
cytochrom b_{559}	2

- Anténní systém – pomocné pigmenty
  - Efektivní záchyt světelné energie
  - Odlišné u různých typů organismů – bakterie, sinice

Cit 1

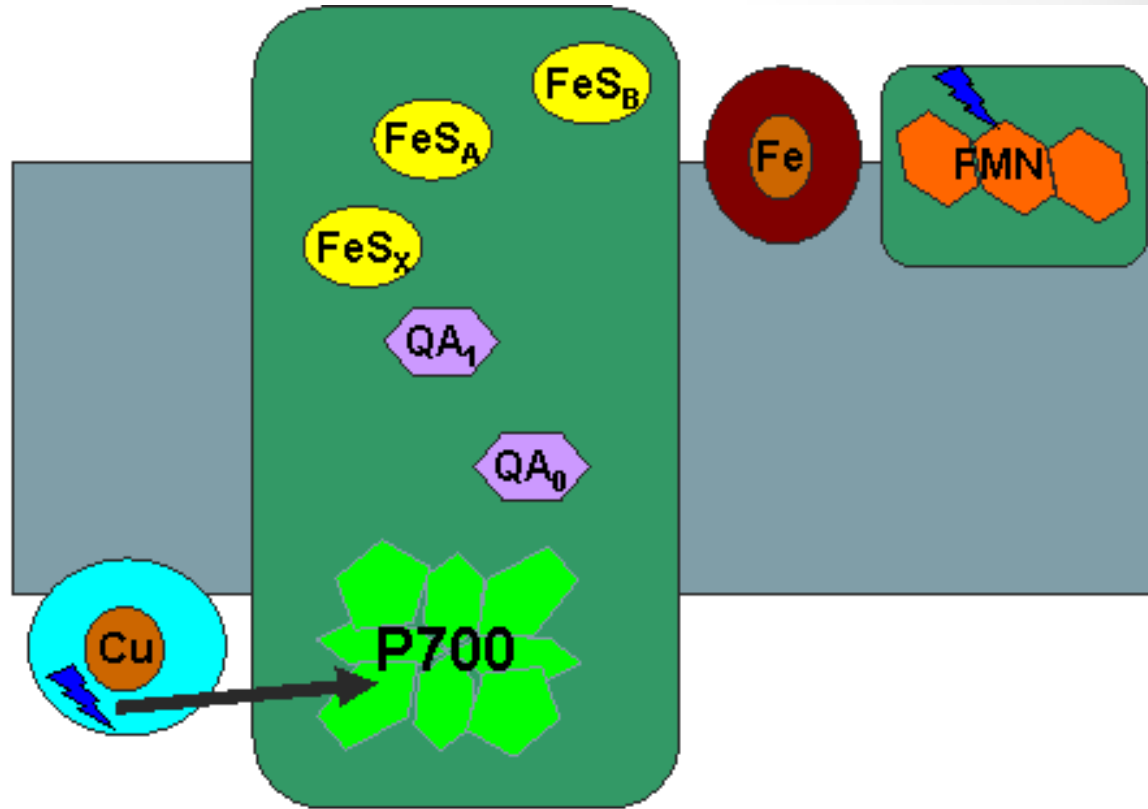
Využití světelné energie

- Kvantifikace
  - 1 foton – 1 e⁻
- Redukce NADP⁺
  - 2x2 fotony
- Syntéza ATP
  - 1 při necyklickém transportu e⁻ při redukci
  - Další cyklickým transportem e⁻
  - Potřeba více ATP než NADPH pro redukci CO₂

Redukce NADP⁺

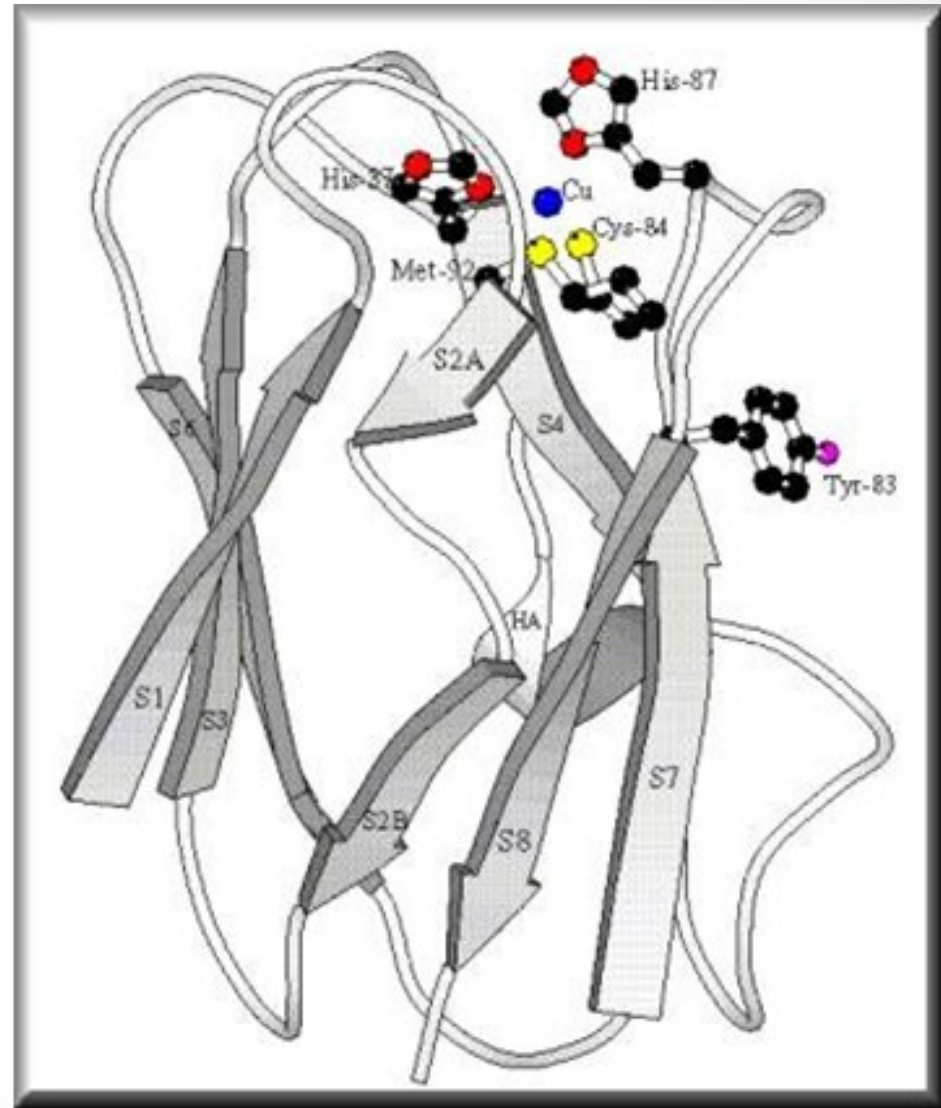
- Finální krok
- Redukce PSI plastocyaninem
- Účast kofaktorů
  - Q a FeS centra
- Ferredoxin (Fe)
- NADP⁺ reduktasa
  - Kofaktor FMN

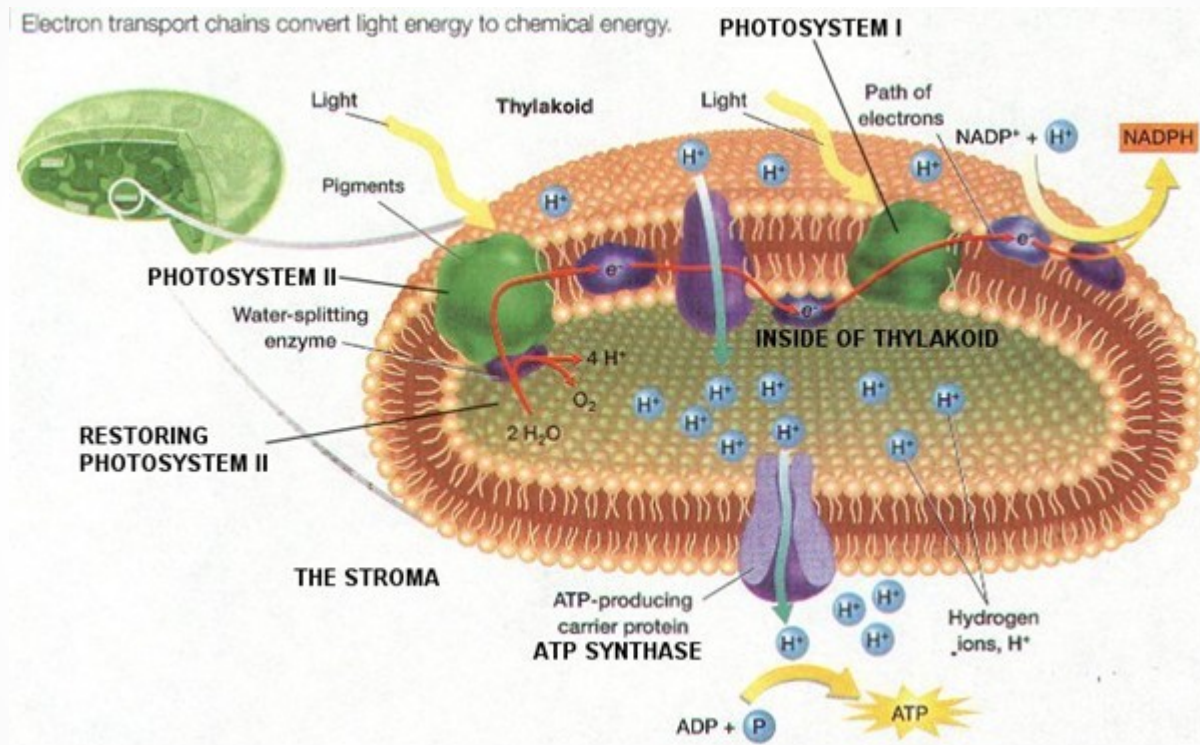

Plastocyanin

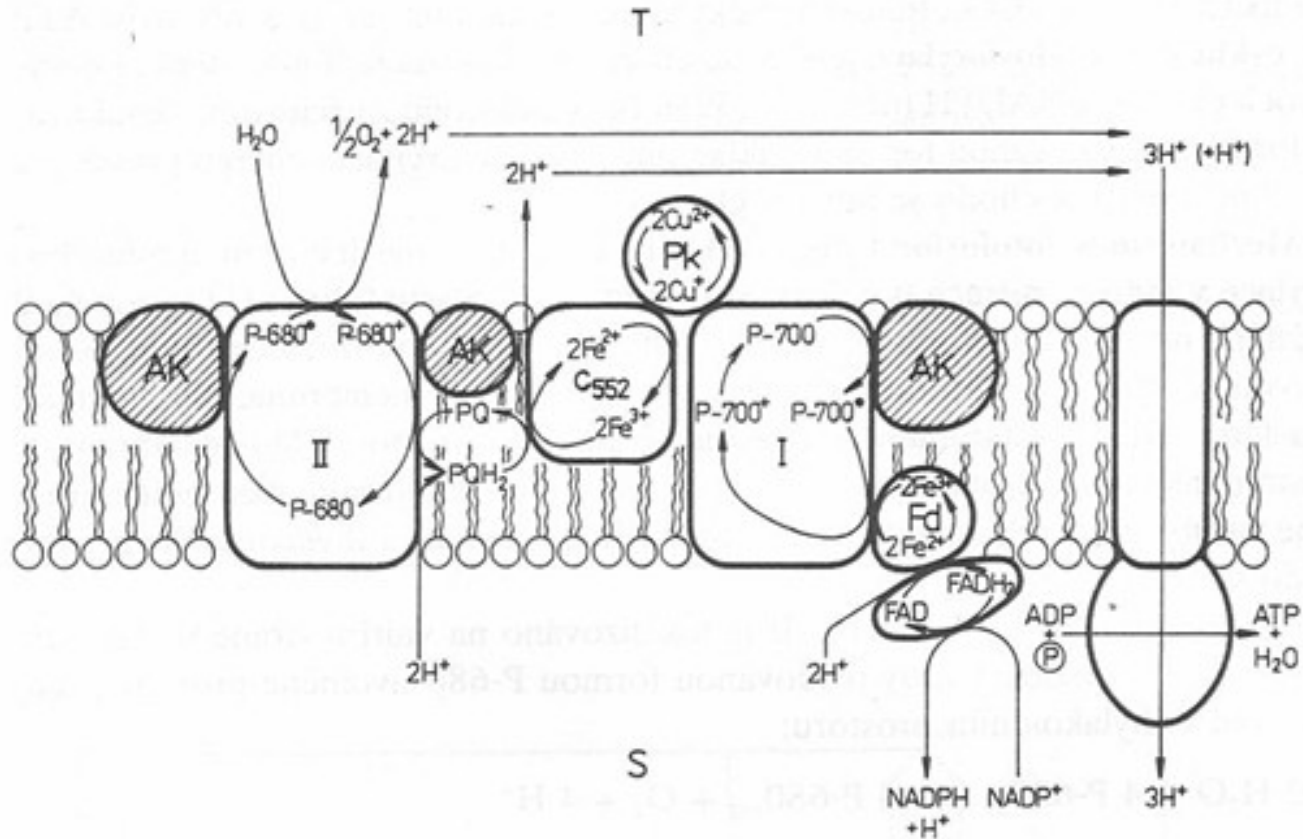
- Kuproprotein
- $E^0 = 370 \text{ mV}$, pro $\text{Cu(II)/Cu(I)} = 158 \text{ mV}$ modulace bílkovinou
- Funkcí podobný cyt c

Tvorba ATP

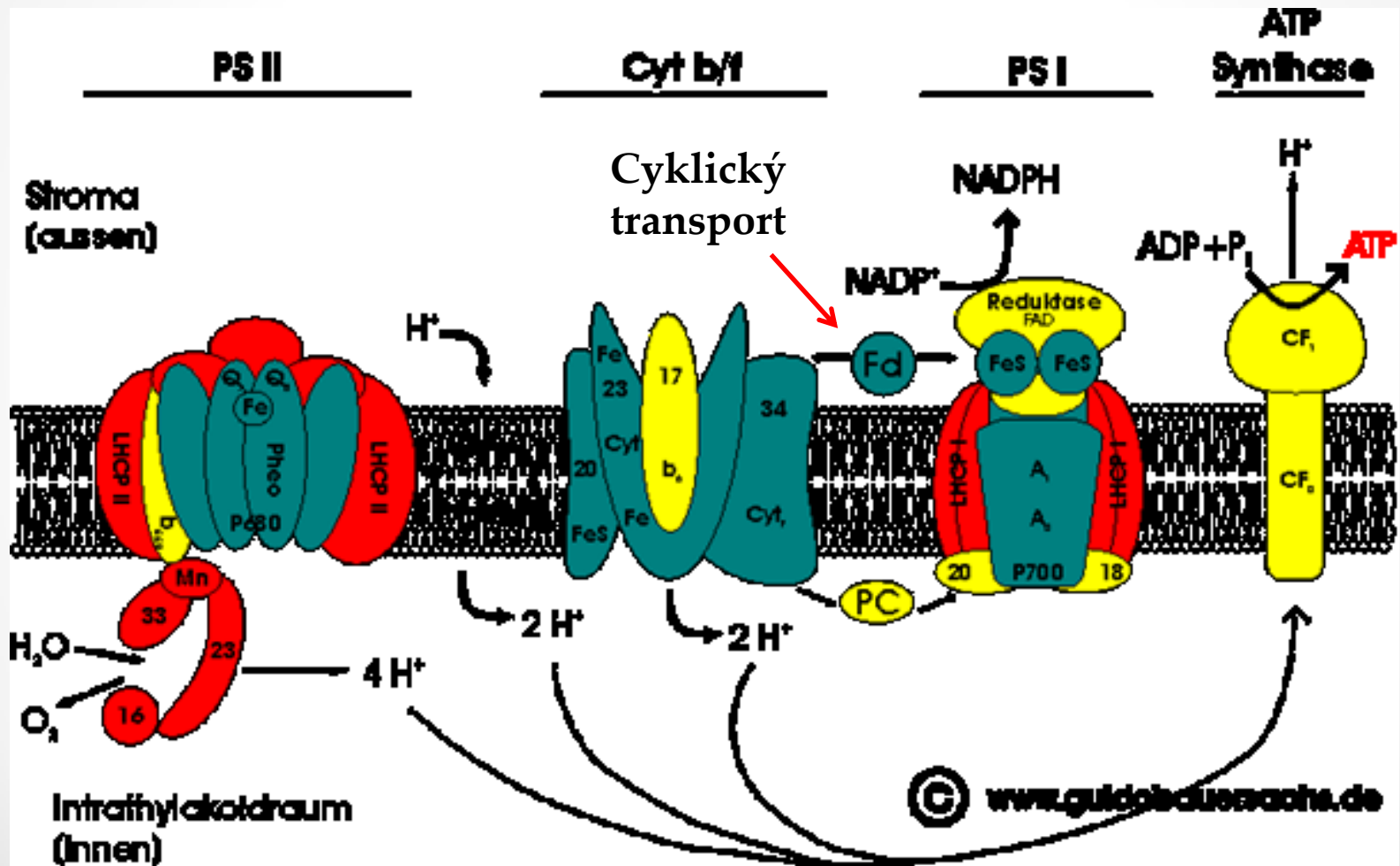
- Mechanismus jako u oxidační fosforylace

Schéma chemiosmotického mechanismu fotosforylace v thylakoidní membráně
 (T thylakoidní prostor, S stroma, AK anténové komplexy, I, II odpovídající fotosystémy, Fd ferredoxin, Pk plastocyanin, PQ plastochinon)

Cit 1

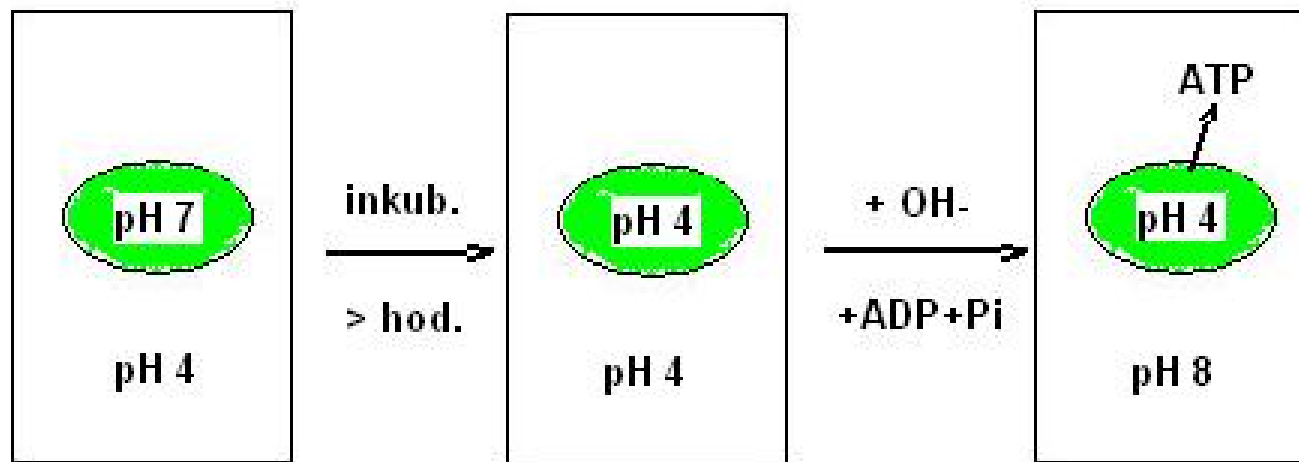
Struktura a funkce PS řetězce přenosu elektronů

Bilance přenosu e^-

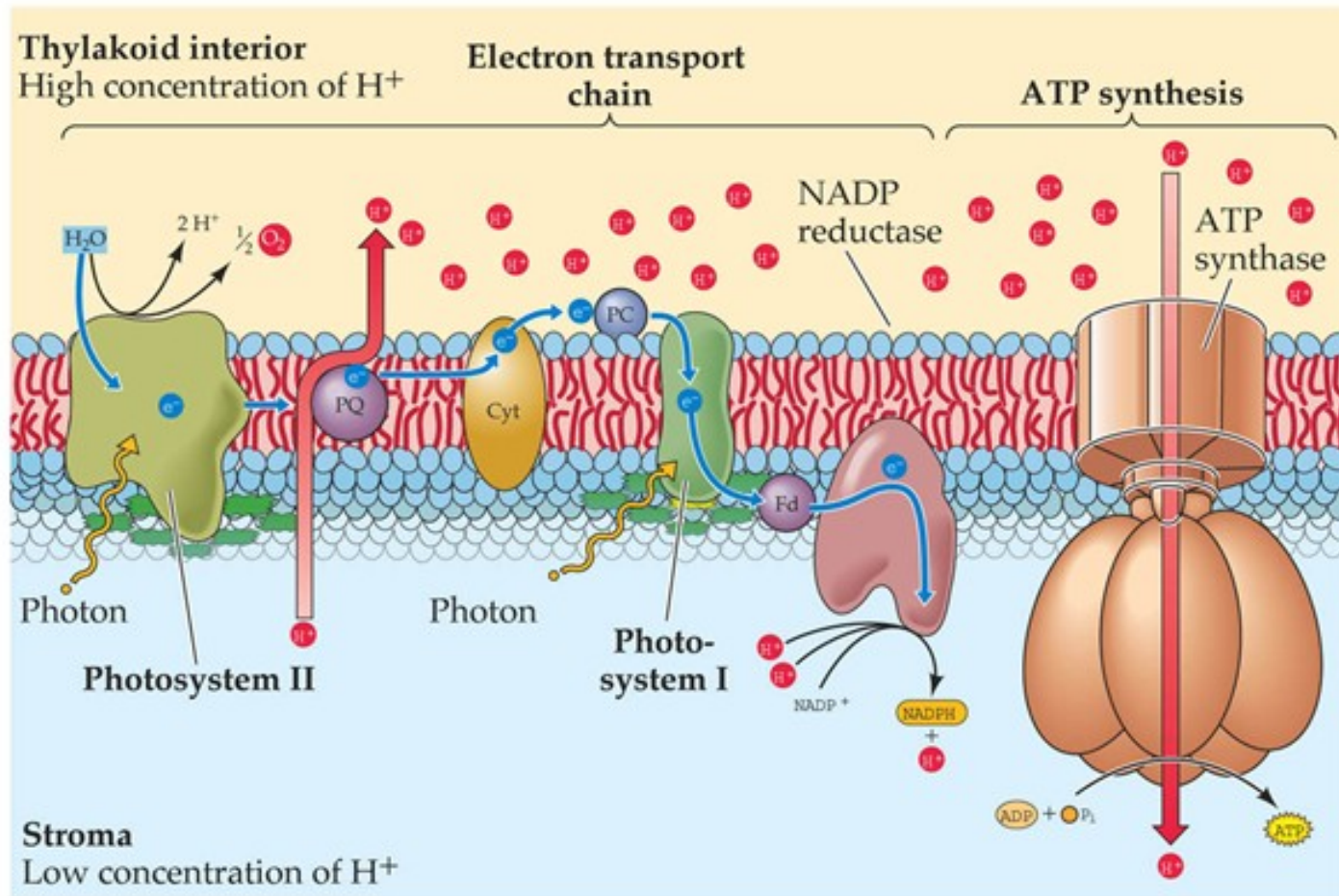
- $2 \text{H}_2\text{O} = \text{O}_2 + 4 \text{H}^+ \text{ (do lumen)} + 4 e^-$
- $2 \text{H}^+ \text{ (ze stroma)} + 4 e^- + 2 \text{NADP}^+ = 2 \text{NADPH}$
- Potřeba 8 fotonů
  - Experimentálně 8 – 10 na 1 uvolněnou O_2
- 8 H^+ translokováno do lumen přes bf komplex
- Celkem 12 – tj. stačí na syntézu 4 ATP
- Protonmotivní síla téměř zcela záležitostí ΔpH
  - Díky propustnosti membrány pro Mg^{2+} a Cl^- je $\Delta\Psi$ blízka 0

Umělý systém syntézy ATP

- Experimentální průkaz tvorby ATP na konto ΔH^+
- První potvrzení chemiosmotické teorie – tylakoidy

Sumární schema světelné fáze

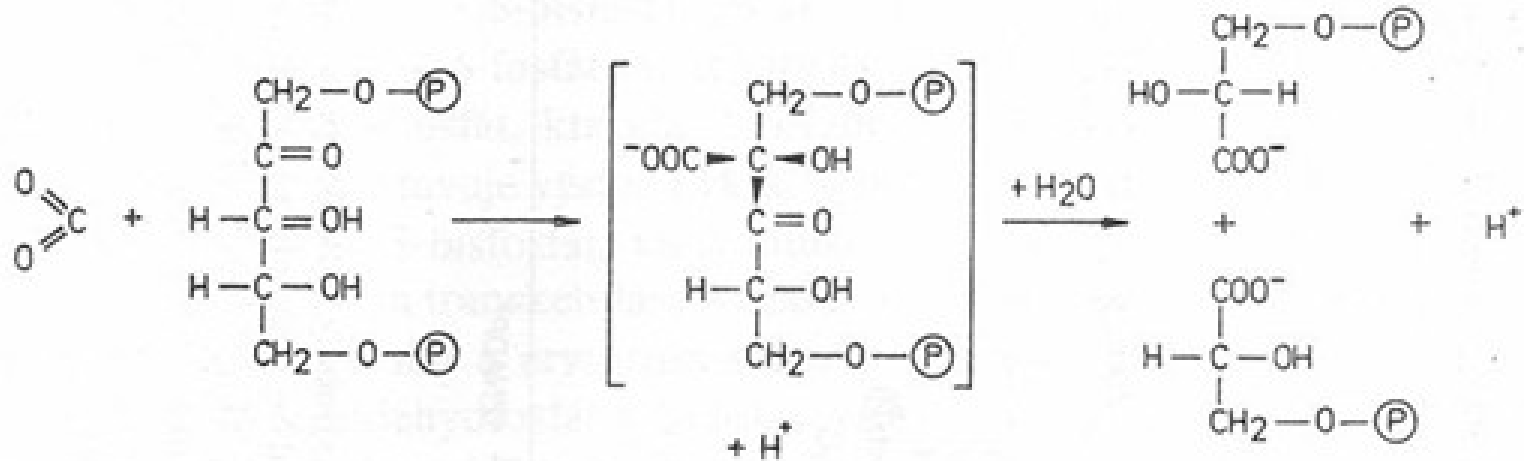
LIFE: THE SCIENCE OF BIOLOGY, Seventh Edition, Figure 8.11 Chloroplasts Form ATP Chemiosmotically
© 2004 Sinauer Associates, Inc. and W. H. Freeman & Co.

Temná fáze

- Fixace a asimilace CO_2
  - Akceptor Ru-1,5-bisP
  - RUBISCO – ribulosabifosfát karboxylasa oxygenasa
- Redukce – form. $\text{CO}_2 + 4[\text{H}] = \text{HCOH} + \text{H}_2\text{O}$
  - Vznik GAP
  - Vyžaduje NADPH a ATP
  - Obrat glykolytické reakce GAPDH
- Regenerace akceptoru CO_2
  - GAPDH – fruktosa-1,6-bisfosfát
  - Obrat pentosového cyklu
  - Transaldolace a transketolace
  - $6 \text{CO}_2 + 6 \text{C}_5 = 6 \text{C}_6$
  - $5 \text{C}_6 = 6 \text{C}_5$ – další spotřeba ATP

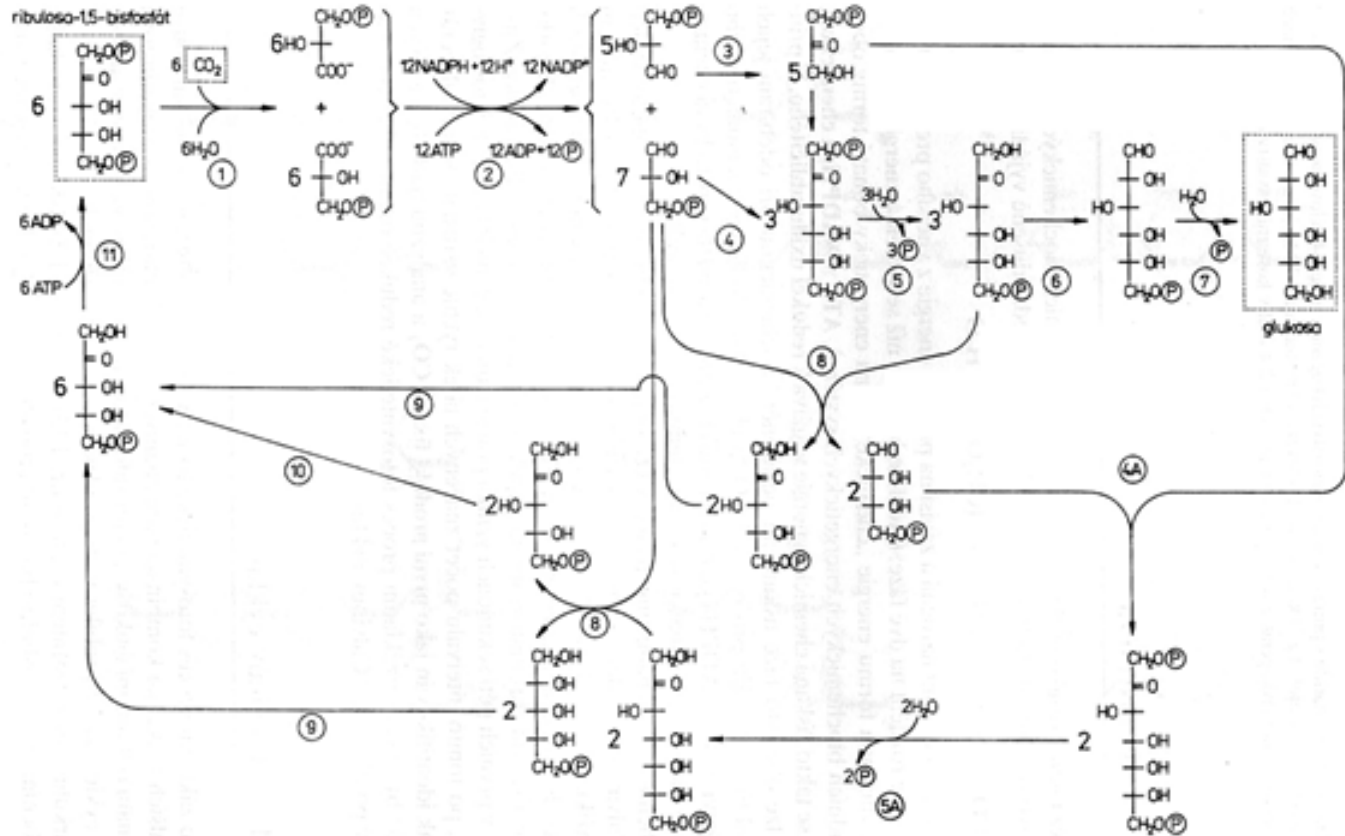
Fixace CO₂

Cit 1

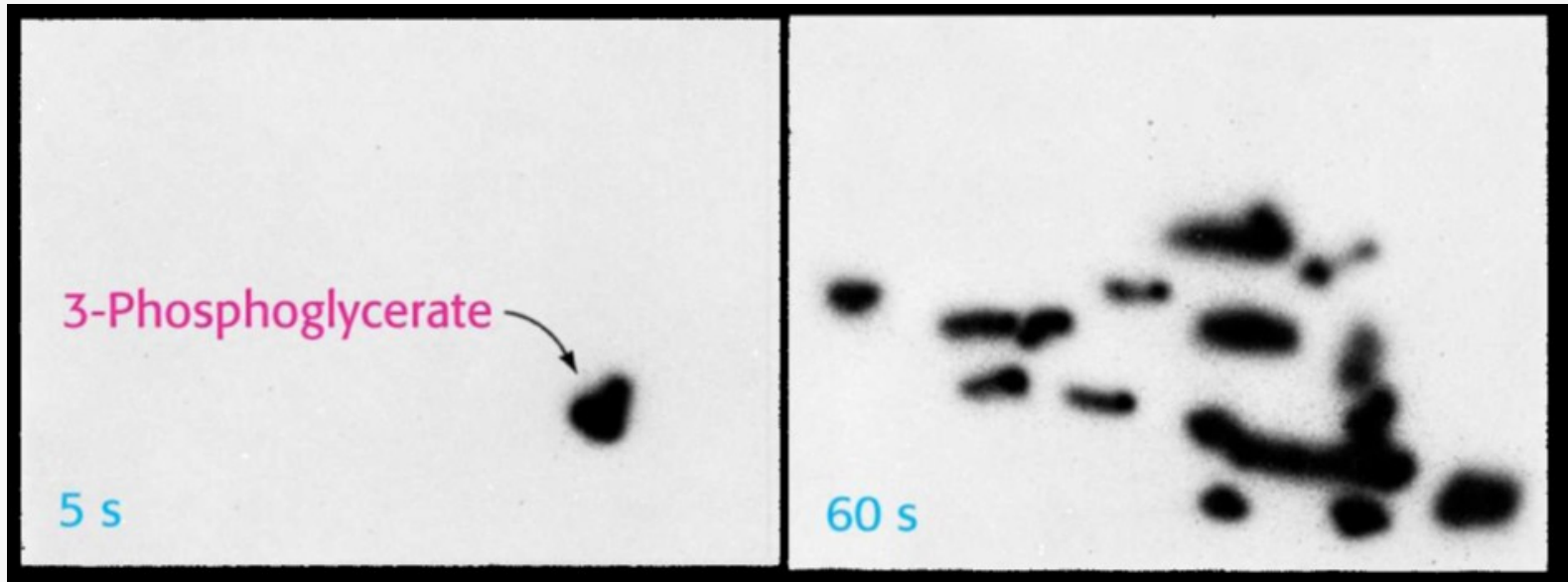
- Ribulosabisfosfát karboxylasa oxygenasa
  - Alternativně reaguje s O₂ - vzniká P-glykolát – disipace energie
  - Nejvíce syntetizovaná bílkovina v biosféře

Calvinův cyklus

- Redukce 3PG a regenerace Ru1-1,5-bis P

Calvinův cyklus

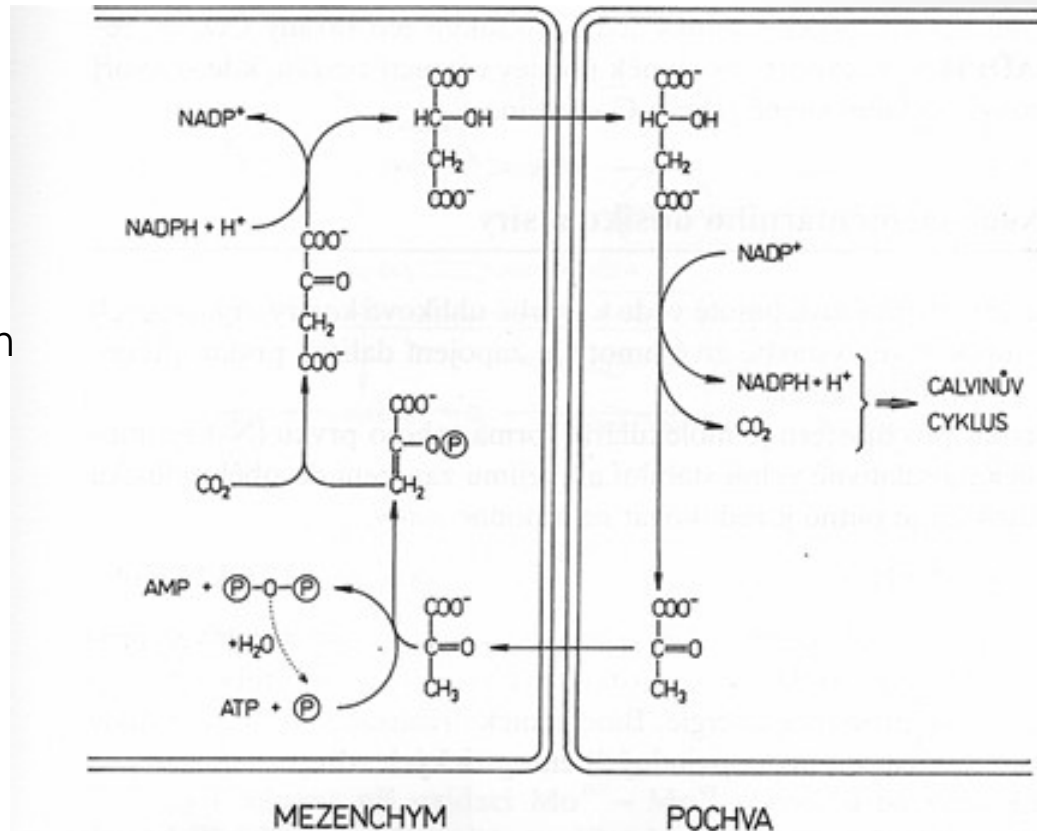

- Studován pomocí papírové chromatografie ^{14}C -metabolitů (špenát, *Chlorella*)
  - Melvin Calvin, James Bassham, Andrew Benson
  - UCB, NC 1961

C4 mechanismus

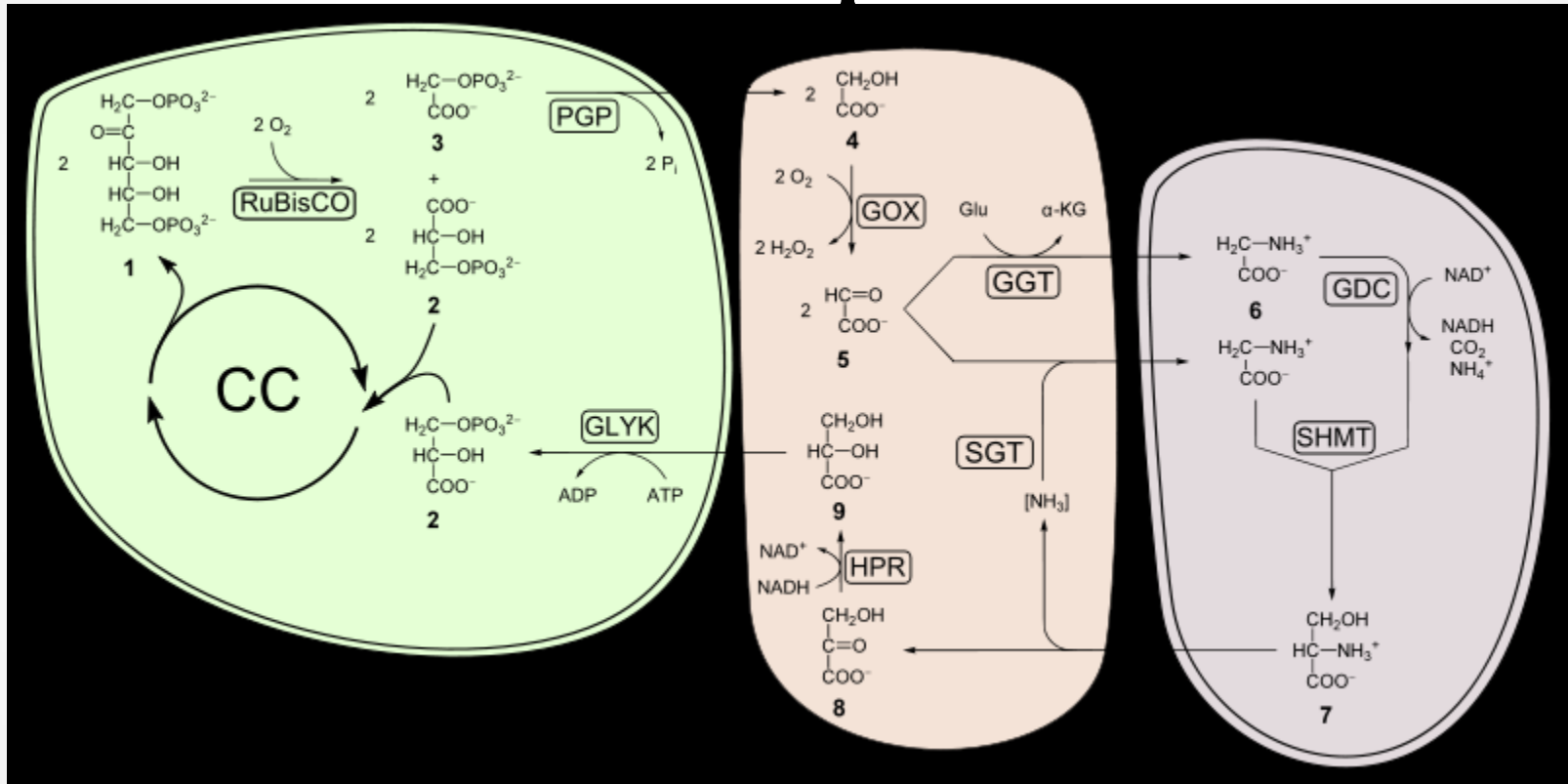
- Pomocný pochod záchytu CO_2
  - C4 rostliny v oblastech s vysokým slunečním svitem
  - Efektivnější záchyt CO_2
  - Probíhá v noci při uzavřených průduchách
    - omezení ztráty vody
  - Tvorba C4 metabolitů
    - malát, oxalacetát

Obr. 145 Schéma fixace CO_2 u (malátových) C_4 -rostlin

Cit 1

Fotorespirace

- Nedostatek CO_2

